Иван Нешев е роден на 29 май 1927 година в София. Учи в ателието по декоративно-монументална скулптура под ръководството на професор Любомир Далчев (1947—1953). В художествения живот се включва активно веднага след завършване на обучението си и успява да привлече вниманието на публиката и специалистите още в 1954 година с работата си „На нивата". Оттогава скулпторът се представя в почти всички общи и окръжни художествени изложби. Негови творби получават редица отличия — „Награденият" (1959), „Младост" (1962), „Момче" (1965), „Ден първи" (1969). Скулптурата му „Младост" е показана в Париж през 1963 година в колекцията „Българското изкуство през вековете", а сега се намира в Националната художествена галерия.

Творческите интереси на Иван Нешев са конкретизирани главно върху актуалните мотиви, своите герои той търси в съвременността. Неговата деликатност и вглъбеност обаче го предпазват от преднамерената и декларативна героизация. Оптимизмът, който блика от творбите му, не идва от жестовете, той е вътрешно присъщ на неговите герои. Не е случайно, че тези герои почти без изключение са млади и красиви. Предпочитанията и подборът на типажа издават интереса на скулптора към жизненото и светлото в живота. Жизнеутвърждаващото отношение на Иван Нешев към действителността, която интерпретира, е намерило своята материализация, станало е осезаемо в неговите скулптури. Не само защото тези скулптури са моделирани с любов, прецизно, но и защото техните спокойни обеми поемат максимално светлината, за да я излъчат изцяло — сами явявайки се (независимо от материалната си същност) източници на светлина. Тази, родена от светлината жизнерадост, можем особено ясно да забележим в „Момиче", „Лесовъдка", „Момиче с обръч", „Младост", „Момче". Но Иван Нешев успява да я съхрани и в по-късните си монументални произведения, които поради своята специфика не са предназначени да бъдат съзерцавани отблизо, както е при кавалетните творби — така например „Паметникът на ятака" в с. Асеновци (1966), паметникът на Н. Парапунов в Разлог (1969). Тук скулпторът използува рефлектиращата сила на леко

издутите спокойни плоскости на белия камък и фигурите излъчват светлина с цялата си повърхност.

Иван Нешев навлиза в „средното поколение“ със съвършено установена творческа физиономия. Неговият път на художник е лишен от резки отклонения и противоречия и показва едно решение и съзряване на пластическите принципи, които личат още в първите му самостоятелни творби. Наистина последните произведения на скулптора свидетелствуват за навлизането в един нов етап. Този етап обаче не противоречи на първоначалната инерция, явява се нейно по-високо стъпало, нейно усъвършенствуване. Причината за уверената настъпателност в творчеството на Иван Нешев трябва да търсим не само в задълбочената професионална подготовка, която той получава като ученик на професор Любомир Далчев, но и в неговата творческа активност и буден интерес към обновяващите нашето изкуство тенденции. В резултат може определено да се каже, че Иван Нешев е от онези наши художници, които са успели да оформят в своята практика една завършена творческа система. Тази система се гради върху съществени за скулптурата принципи — простота и категоричност в изграждането на основните маси на фигурата; четливост на силуетите; подчиняване детайлите на цялото. Тя се гради и върху забележителната артистична дисциплина и професионална отговорност на художника. В работите на Иван Нешев не можем да срещнем приблизително, мекушаво моделирани обеми, небрежно оформени или набързо маркирани детайли. Тази дисциплина и отговорност личат даже в скиците му, в междинните етюди, с които скулпторът си изяснява окончателната творба, в композиционните опити.

Особен интерес представлява развитието на пластическия език на скулптора и ние можем да проследим това развитие, ако анализираме няколко негови творби от различно време. „Момиче“ (1957) е едно камерно както по мотив, така и по размери произведение. Вниманието на художника тук е съсредоточено върху деликатното психологическо състояние

и тази деликатност е потвърдена не само с типа и движението на фигурата — деликатна е самата моделировка, в която съзнателно са избягнати твърдите форми, а преходите са проследени грижливо. Светлината се плъзга плавно, без да среща препятствията на подчертани плоскости или графични акценти. Ако мислено прокараме напречни разрези през който и да е от обемите, съставящи фигурата, ще установим, че сеченията се приближават към кръга, към овала. Основните конструктивни плоскости са на лице, категорично определени, те обаче клонят винаги към дъга, за да могат по-плавно да се прелеят една в друга и да затворят един спокоен обем, който е разчетен за осветлението на изложбената зала или музея.

В периода до 1956 година Иван Нешев изпълнява редица творби, следвайки с голямо умение тези изисквания на камерната скулптура. Още тук обаче можем да забележим едно степенуване, разнообразяване на пластическия език, което по-късно ще изкристализира в ново отношение към формата. В „Младост" например (която скулпторът явно е предназначил за паркова украса) плоскостите са по-големи и геометрически по-ясно определени. Твърди и остри са върховете на формите (лакти, рамене, скули, таз, колене). Тези втвърдявания трябва да послужат за светлинен скелет на формата, която без тях би изглеждала мека и неконкретна при разсеяното осветление на откритото пространство.

Още по-изявена скулптурност характеризира „Въставащият" (1961). И това не е формален прийом. Малкият размер на работата (80 см) очевидно е преходен. Нейният мотив и символика (въставащият народ) я предназначават да бъде осъществена в голям формат, за откритото пространство. Явно стремежът на скулптора към по-голяма пластическа конструктивност и декоративност е резултат от новите обществени функции, които трябва да изпълняват неговите творби, предназначени за обществени места. Този стремеж съвпада с измененията на обществените задачи пред нашата скулптура от 60-та година насам. Кавалетната скулптура престана да бъде основна форма за творческа изява; заговори се и

се организираха изложби за скулптурата на открито. Пред скулпторите (и пред българските художници изобщо) започнаха да се поставят все по-често задачи от декоративно естество; мемориалната пластика получи още по-широко развитие. Това именно доведе до специфични изменения в пластическия речник на нашите скулптори — изменения, които в творчеството на Иван Нешев от последните години бяха демонстрирани чрез няколко забележителни творби. Особено място в творческото развитие на скулптора има композицията „Сърни“ (1964). Определено декоративната задача, както и характерът на материала (кована мед) са насочили Нешев към едно „геометрическо“ интерпретиране наживата форма, към търсене на лаконичен и едновременно с това изразителен силует. Разкриването на специфичната красота на материала, на красотата, родена в резултат на майсторското изпълнение, естетизирането на самата творба като вещ — тези, общи за нашето изкуство от последните години тенденции, бяха ясно изявени в композицията. Идентична по характер е и малката работа от кована мед „Овен“ (1964).

Важно е да отбележим, че интересът на Иван Нешев към различните материали не е случаен, а постоянен. Той изпитва многократно изразните и естетически качества не само на традиционния за нашата скулптура гипс. Нешев осъществява редица изящни миниатюрни фигури в теракота (участвува в изложбата „Българска графика и миниатюрна скулптура“ в Братислава — 1961), изпълнява в дърво голямата фигура „Лесовъдка“ (Младежка художествена изложба — 1961), работи (заедно с колектив) върху голямата декоративна композиция от кована мед и емайл за хотел „София“ (1970). Всички тези произведения не са повод за самоцелни технически упражнения. В тях Иван Нешев използува специфичната хубост на материала, естетическите възможности на техническите изпълнения, за да разкрие по-пълноценно идеята на творбата; да подкрепи с допълнителни образни средства своя замисъл. Нешев употребява различните материали с един непогрешим усет за техните декоративни възможности. Не е случайно, че авторско копие от композицията „Сърни“

се намира в парка „Трептов“ в Берлин. Характеризирани накратко, измененията в творческия почерк на Иван Нешев се извършиха по посока на все по-отчетливото стереометрическо структуриране на формите; на все по-ясното „геометрическо“ синтезиране на силуетите. Няма съмнение, че ръководейки задачите по скулптура на специалността „Промишлени форми“ във ВИИИ „Н. Павлович“, Иван Нешев сам се е обогатил под плодотворното влияние на една проблематика, която акцентира върху съзнателното, рационално боравене с формата. Така към четиридесетата си година Нешев е формирал в себе си един артистичен рационализъм, резултат на който е неговата значителна и популярна творба — композицията „Ден първи“ (1969). С тази творба, а и с последните си монументални работи Нешев се утвърди като един от нашите скулптори, които съзнателно следват характерната за социалистическото ни изкуство тенденция към синтез и декоративен монументализъм. Поради факта, че тази тенденция (изявена решително в творбите на живописта и графиката) срещна в скулптурата инерцията на 50-те години и навиците на един провинциален академизъм, последните работи на Нешев са от тези, които се открояват рязко като новаторски. Това е потвърдено с наградата за скулптура от Юбилейната обща художествена изложба през 1969 година за творбата „Ден първи“.

Ако повторим анализа, който направихме на „Момиче“ (1957) върху „Ден първи“ (1969), ще установим, че сеченията на масите сега се приближават към твърдите геометрични форми, че са на лице не само изпъкнали, а и вдлъбнати плоскости. Обемите сега са обримчени от прави или правилно извити линии, в които е съсредоточена основната енергия на произведението. Скулпторът акцентира чрез графични средства и дълбоки сенки границите между основните обеми, разчленява ги и с това увеличава четливостта на творбата, акумулирайки в нея една енергия, която е нещо ново в творчеството му.

Достатъчно е да видим няколкото публикувани тук малки работи от 1967 и 1968 година, за да разберем, че конструктивизмът и синтетизмът в последните работи на Нешев не са плод

на случайност и на епигонство, че са търсени съзнателно. В тези малки творби („Орфей", „Майчинство", „Победител") виждаме завършено и ясно изразен стремежът към архитектоничност в композицията, рационалност в пространствената организация на формите, естетизъм. Тук скулпторът предпочита грубостта на шамота, едрата скулптура на който полага един лаконизъм при интерпретацията на формите. Тези принципи, прилагани като една осъзната система, допринасят за подчертано монументално въздействие на паметника от Разлог. Нешев подчертава чрез фигурите четливостта на отделните мраморни блокове, от които е изваяна фигурата. Вместо скучната плоскост, към която обикновено се прикрепва фигурата, той разработва система от майсторски разработени мраморни маси, богатата светлосенчна игра на които подчертава още по-силно спокойствието на изцяло светлата му фигура. Чисто пластическите средства са използувани умело, за да се обогати и изтъкне образа.

Развитието на пластическия език на скулптора е свързано органически с идейно-интелектуалното извисяване на неговите творби. В отговор на все по-значителните обществени задачи (паметници, декоративни решения и др.) Нешев е заставен да преодолее концепцията за творбата-наглед, творбата-съобщение на един факт или на едно състояние, да прекрачи границата на камерната кавалетна скулптура. Той е задължен да си послужи с езика на метафората и символа, за да изрази значителните идеи. Ако в „Момче" (1965) скулпторът си служи с допълнителни аксесоари, които все още привързват героя към житейски конкретното, фигурата от „Ден първи" и фигурата от паметника в Разлог са освободени от конкретното движение, от психически тясно определеното състояние. Описателният метод е заменен от поетическия. Значимостта и внушителността на тези произведения произтичат от техния знаков характер. Експресията на самите движения е доведена до символ. Пълноценно са използувани възможностите, които дава динамиката на самата форма. Интелектуалните условия, резултат на които е очевидно появата на тези творби, са залог за по-нататъшните успехи на скулптора Иван Нешев.

БИОГРАФИЧНИ ДАННИ

1927 — роден на 29 май в София

1953 — завършва Художествената академия в София при проф. Любомир Далчев

От 1953 година участвува в ОХИ, а така също и в общите изложби по приложни изкуства.

1959 — награден за „Награденият"

1962 — награден за „Младост"

1969 — награден за „Ден първи"

Неговите творби се намират в художествените галерии на София, Търговище, Севлиево, а така също и в Берлин.